

אל תהיו חכמים בדיעבד

חברות שנפגעו ממעילות מצליחות להחזיר לעצמן רק 20% מהנזק. מה עושים כדי לנצח את הסטטיסטיקה? < שרון ויטקובסקי-טביב וצדי מור-חיים

אלה: מהן הפעולות אותה יכולה חברה לבצע לאחר שגילתה הונאה, על מנת להשיב לעצמה את כספי המעילה?

תשובה

מעילה המתרחשת בארגון גורמת נזק כספי, נזק תדמיתי, חוסר אמון בפעילות ההנהלה מול העובדים ובחלק מהמקרים אף לקריסת הארגון. בין הפעולות המתבקשות לשיקום הארגון, נמצאת השבת כספי המעילה או חלקם וצמצום הנזק הכספי.

בפני הארגון עומדים מספר מקורות להשבת כספי המעילה, כשהטיריוואלי מביניהם הוא העובד המועל. במקרים אלו, תנסה הנהלת הארגון להגיע איתו לפשרה או שתניד נגדו תביעה אזרחית.

לדוגמא: חברה הגישה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תביעה בסך 1.7 מיליון שקל נגד עובד לשעבר, אשר ריכז את הטיפול בהזמנות מול ספקים ולקוחות והעברת תשלומים וגבייתם. בתביעה נטען, כי במאי 2004, הקים הנתבע חברה אותה הציג כלקוחה חדשה שגויסה על ידו. הוא לא ציין, כי חברה זו שייכת לו ומנוהלת על ידו.

התובעת החלה לספק לחברת הנתבע מוצרים בשווי מאות אלפי שקלים. על מנת לא לעורר חשד, העביר הנתבע מדי פעם כספים על חשבון המוצרים שסופקו. בנובמבר 2004, לאחר

רו"ח שרון ויטקובסקי-טביב, CIA, משרד BDO זיו-האפט; רו"ח צדי מור-חיים

שחובה של חברת הנתבע תפח ל-1.8 מיליון שקל, חדל הנתבע להופיע לעבודה ולאחר מספר ימים התקשר והודיע, כי אינו נמצא בארץ.

אף שהניסיון להשבת כספים הוא הדרך הטובה ביותר לצמצום הנזק, אפשרות זו לוקחת זמן רב ומחייבת הוצאות נוספות. לא תמיד הסכום המוחזר מצדיק את ההשקעה הנוספת ואת הפגיעה במוניטין הארגון, אשר נגרם כתוצאה מהפנייה לבית המשפט ומפרסום דבר המעילה.

לעומת זאת, במקרים בהם המעילה מתרחשת בחשבון הבנק של הארגון, מקורות השבת כספי המעילה יכולים להיות המועל ו/או הבנק. מובן, שהבנקים תמיד יכולים לכסות את הנזק, בניגוד לעובד. אך גם דרך זו אינה נקייה ממכשולים.

לדוגמא: לאחרונה קבע בית המשפט המחוזי בתל אביב, כי בנק אינו אחראי להמחאות מזויפות אשר כיבד. חברת בניין תבעה מיליון שקל מהבנק בו נוהל חשבונה, בגין נזקים אשר נגרמו לה לטענתה בשל רשלנות פקידיו. לטענתה, חודשיים לאחר שפתחה חשבון בבנק, נתפסה מזכירת החברה בניסיון ליטול לעצמה טופסי המחאות המיועדים למשיכת כספים מהחשבון. התברר, כי מזכירת החברה משכה 70 המחאות מחשבון הבנק בסכום כולל של 700 אלף שקל, על ידי זיוף חתימת מנהל החברה על גבי המחאות.

הבנק טען, כי פרע את המחאות לאחר בדיקת חזותן כמקובל, ועל סמך הידיעה, כי החשבון נתון כל העת לבדיקת הנהלת החשבונות של החברה.

בית המשפט פסק, כי אין די בהוכחת העובדה

שכספי החברה הוצאו מחשבונה על ידי שימוש בהמחאות מזויפות, וכי אחריותו של הבנק קמה רק אם הוכח שהתגרשל במילוי חובתו. אם היה מוכח, כי הבנק לא נהג כפי שבנק סביר היה נוהג בנסיבות דומות, הוא היה אחראי לנזקה של התובעת. אך במקרה זה נקבע, כי פקידי הבנק פעלו תוך נקיטת זהירות סבירה.

לעומת זאת קבע בית המשפט, כי מנהל החברה נהג באופן בלתי סביר, שהתבטא בחוסר האכפתיות אשר הפגין בנוגע לחשבון החברה. בית המשפט הוסיף, כי גם לו היה משתכנע בקיום רשלנות של הבנק בכך שלא גילה את זיוף המחאות, היה עליו לדחות את התביעה מחמת רשלנותה הרבה של התובעת.

מחקר שנערך בשנת 2004 על ידי ACFE (Association Of Certified Fraud Examiners) העלה, כי סכום ההחזר הממוצע בגין מעילה הוא 20% מהיקפה. ב-37% מהמקרים שנבדקו, החברות לא הצליחו להשיב לעצמן סכום כלשהו.

מכל אלו אנו למדים, כי הדרך האפקטיבית ביותר להתמודד עם סכנת ההונאות היא לבצע פעולות למניעה של המעילה או לחילופין איתור המעילה בהקדם האפשרי, ובכך לצמצם את הנזק. מרגע שהונאה מתרחשת, הנזק לחברה התממש. כל הנסיגות להקטנת הנזק, הן הפיננסי (באמצעות השבת הכספים) והן התדמיתי, דורשים זמן וכסף יקר ומעמידים את הארגון בפני סיכון מהותי.

הדרך היעילה ביותר היא יישום בקורות בצמתים מסוכנים בתהליכי העבודה בארגון, באמצעות הערכת וניהול סיכונים, כפעילות מובנית במכלול הפעילויות בארגון. ●